

Jæger

JAGT · VILDT & NATUR

Ulveoversigt
2020

Nr. 4 April 2020

DANMARKS JÆGERFORBUND

Status på den danske ulvebestand

Siden den første officielt godkendte ulveobservation i Danmark i 2012 har overvågningen dokumenteret mindst 26 forskellige ulve i Danmark, heraf 14 danskfødte. Pr. 1. marts var der kendskab til seks voksne ulve og seks store hvalpe, født i 2019. Vi gør status og kigger i krystalkuglen for en vurdering af, hvad der nu er i vente.

Tekst: Kent Olsen, videnskabelig chef, Naturhistorisk Museum, Aarhus, og Peter Sunde, seniorforsker, Institut for Bioscience, Aarhus Universitet.

Foto: Kim Lykke Jensen

NATUR/VILDTFORVALTNING: Frem til slutningen af 2019 forelå DNA-profiler fra 11 forskellige indvandrede ulve (ni hanner, én hun samt et individ med usikkert køn, som formentlig var en han). Dertil kan der ud fra andre sikre ulvefund fra 2013 og 2014 konstateres, at der har været mindst ét individ mere, dvs. mindst 12 immigranter i alt. Ni af de 11 identificerede ulve har vha. deres DNA-profil kunnet forbindes til deres fødeterritorier, som alle lå 450-850 kilometer fra deres danske fundsteder (to individer, som ikke

kunne spores til fødested, havde en DNA-profil, som viste, at de stammede fra den centraleuropæiske lavlandsbestand). Ni af de 11 individer er endvidere blevet fundet i Slesvig-Holsten, 1/2-13 måneder inden de første gang blev fundet i Danmark. Endelig har det kunnet konstateres, at ingen af de indvandrede ulve er blevet fundet i Tyskland, efter at de er blevet fundet i Danmark. Disse data viser entydigt, at de danske ulve er naturligt indvandret gennem Tyskland, samt at de fleste indvandrede ulve har efterladt

sig så mange spor, at man må formode, at nye ulve vil blive opdaget inden for relativt få måneder. Meget tyder på, at den jyske halvø (som jo starter ved Hamborg) fungerer som en slags ruse for ulve på vandring. Det illustreres eksempelvis med den "nordjyske hanulv", som få uger efter at have krydset den danske grænse nåede til det nordlige Vendsyssel, hvor den formodes stadig at opholde sig.

Det første ulvepar

Danmarks første ulvepar, som etableredes i efteråret 2016 i plantagerne øst for Ulfborg, bestod af to immigranter fra Tyskland. I foråret 2017 fik de et kuld på minimum otte hvalpe, hvoraf syv (fire hanner og tre hunner) kendes ud fra deres DNA-profiler og derfor med sikkerhed kan siges at have levet ind i deres første vinter. Helt efter lærebøgerne forlod ulvehvalpene fødeterritoriet i løbet af foråret 2018, hvor den seneste observation af hvalpe, som færdedes sammen i territoriet det forår, stammer fra den 16. april 2018. Den dag observeredes mindst tre hvalpe sammen (den ene af disse blev senere på dagen skudt ulovligt). Fem af ulvehvalpene er ud fra deres DNA-

profiler identificeret i Slesvig-Holsten (tre hanner og to hunner). Dette mønster harmonerer med, at unge ulve normalt forlader fødeterritoriet i en alder af 10-22 måneder. Af de fem med sikkerhed udvandrede hvalpe opholdt en hanhvalp sig på Djursland i mere end et halvt år, inden den i december 2018 vandrede til Slesvig-Holsten. De fire andre hvalpe blev fundet i Slesvig-Holsten allerede i maj-juli. Heraf blev den ene (en hunnhvalp) påkørt og dræbt, hvorimod de tre andre hvalpe er blevet DNA-sporet, primært fra dræbte får. De to hanhvalpe har kunnet følges i Tyskland frem til henholdsvis oktober 2018 (ikke fundet siden) og oktober 2019 (fundet påkørt af bil i januar 2020), mens den sidste hunnhvalp kun aflagde et kort besøg i Slesvig-Holsten i maj 2018 og derefter samme måned vendte tilbage til Ulfborg-territoriet, hvor den oprindeligt var født.

Hvalpene

Ud af de oprindeligt otte hvalpe, som blev observeret i sommeren 2017, regnes kun én som fortsat værende i live. Det er den hunulv, som i dag udgør den ene halvdel af det nuværende Ulf-

borg-par. Af de øvrige er to registreret påkørt og dræbt i trafikken i Tyskland, én blev skudt i Ulfborg-territoriet, mens de sidste fire ikke har været registreret i over et år og derfor formodes døde. Begge forældre regnes også som døde. De seneste DNA-spor fra hunnen stammer fra juli 2017, mens hannens DNA sidst blev fundet i marts 2018. Enhver sandsynlighedsberegning tyder på, at parret var forsvundet inden ynglesæsonen 2018. Der blev således ikke konstateret nye hvalpe i 2018, hvilket er usædvanligt, da et etableret ulvepar normalt får hvalpe hvert år. Samtidig var det til trods for en uforandret indsats ikke muligt at dokumentere mere end én enlig ulv i Ulfborg-territoriet mellem den 16. april og den 17. november 2018 (hverken med DNA-spor eller vildtkameraer). Dette var det oprindelige pars datter, GW93of, som efter en kort udflugt til Slesvig-Holsten i maj 2018 var vendt tilbage til sit fødeterritorium sidst i maj, og hvor den siden blev observeret omtrent ugentligt.

Nyt ulvepar i Vestjylland

Den 17. november 2018 konstateredes både spor i sandet og vildtkamera- >

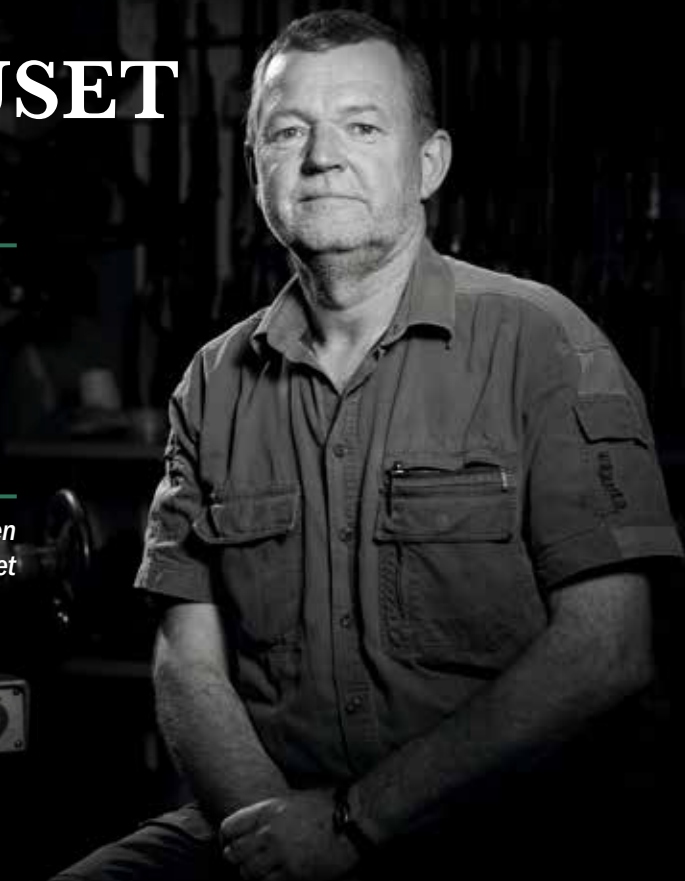

HUBERTUSHUSET

Stedet hvor jægere mødes

MED MIN MANGEÅRIGE JAGT- OG BRANCHEERFARING VIL JEG KUNNE HJÆLPE DIG MED ALT INDENFOR VÅBEN OG JAGTTILBEHØR. MIN PASSION- OG OFTE DESTINATION ER AFRIKA. KOM FORBI OG FÅ ET PAR GODE FIF

Paw Jørgensen
Våbenafdelingen i Hubertushuset

> fotos af to ulve i Ulfborg-territoriet, en stor ulv og en mindre. Den 28. november blev der fundet en afføringsprøve med DNA-profil fra en ny hanulv. Et opslag i den fælleseuropæiske database viste, at det drejede sig om hanulven GW1101m, som i løbet af november havde efterladt DNA-spor på adskillige dræbte får i Slesvig-Holsten, i stadig kortere afstand til den danske grænse. Det sidste fund syd for grænsen daterede sig til den 11. november, dvs. fem dage før dens første sandsynlige spor blev fundet i Ulfborg-territoriet. Det nye ulvepar fik i foråret 2019 et kuld på minimum seks hvalpe, der alle kendes ud fra deres DNA-profiler (tre hanner og tre hunner).

Ulvstatus lige nu

I skrivende stund (februar 2020), formodes der at befinde sig seks voksne ulve i landet. Dette drejer sig om den "nordjyske hanulv" (GW781m, som indvandrede i november 2017), parret i Ulfborg-territoriet (GW930f, GW1101m) foruden tre enlige hanulve, GW1156m, GW1169m, GW1430m, der er indvandret fra Tyskland mellem april 2019 og januar 2020. Dertil skal lægges seks ulvehvalpe født i 2019.

Det skal understreges, at det til enhver tid præcise antal ulve i landet altid vil være forbundet med nogen usikkerhed, idet kendte individer kan være udvandret eller være døde uden at være registreret forsvundne endnu, ligesom der kan optræde nye individer, der endnu ikke er registreret.

Udover ulvene i Ulfborg-territoriet omfatter de voksne "danske" ulve følgende individer:

- Hanulven GW781m, der ankom til Nordjylland i november 2017, og som har opholdt sig en væsentlig del af tiden i Råbjerg-territoriet frem til nu, er ikke kendt for at angribe husdyr. Siden dens ankomst til det nordligste Vendsyssel er der ikke konteret et eneste bekræftet ulveangreb på husdyr.
- Hanulven GW1156m, som er indvandret mellem den 18. maj og den 5. juni 2019, kunne følges op igen i Slesvig-Holsten. Det vurderes som plausibelt, at det var den ulv, der den 22. maj 2019 blev fotograferet i Brørup på dens vandring op i Jylland, hvor den som minimum i perioden fra den 5. juni til den 9.

september 2019 har færdedes i det centrale Midtjylland.

- Hanulven GW1169m er kendt fra en række fund i Slesvig-Holsten fra den 9. marts til den 9. april 2019 inden det første sikre danske fund den 23. maj 2019 i det centrale Midtjylland. Ud fra henvendelser fra offentligheden og billeder fra vildtkameraer kan indvandringstidspunktet dog formentlig indsnævres yderligere til mellem den 9. april og den 13. april 2019. GW1169m er ikke registreret siden den 3. juni 2019.
- Hanulven GW1430m blev fundet flere gange i Ditmarsken i det sydvestlige Slesvig-Holsten i november og december 2019. Men natten mellem den 29. december og den 30. december angreb den får lige syd for grænsen. Hvad der formodes at være det første danske fund af denne ulv blev gjort lige nord for grænsen den 30. december, og den 5. januar angreb en ulv får i Sydvestjylland, hvor DNA-spor tyder på, at det kan være den samme ulv.

Herudover kan endnu en ulv have optrådt herhjemme, da en ulv blev påkørt af en bil i Sønderjylland den 3. februar 2019. Der var hverken blod eller vævsmateriale på bilen, og da DNA-sporene fra dyrets hår indsamlet fra kofangeren var begrænset, har det ikke været muligt at foretage en bestemmelse af, hvilket ulveindivid der var tale om. Det kan derfor ikke afgøres, om det en ulv tidligere kendt fra Danmark eller et nyt individ indvandret fra Tyskland.

Hvad kommer til at ske?

Det nye ulvepar i Vestjylland vil forventeligt få hvalpe i 2020, ligesom de gjorde i 2019. I løbet af foråret 2020 forventes ulvehvalpene fra 2019 at forlade fødeterritoriet efter nogle måneder med stadig længere ekskursioner ud af territoriet. Vi skal ikke nødvendigvis forvente, at hovedparten af dem udvandrer til Tyskland, som det skete i 2018.

Man kan således sagtens forestille sig at de enlige hanulve i Vest- og Midtjylland vil stå klar til at bejle til de nyligt selvstændige hunnhvalpe. Og så vil de ikke have større grund til at vandre videre. Samtidig regner vi fortsat med, at der statistisk set vil

Ulveatlas.dk

På den offentligt tilgængelige side www.ulveatlas.dk ses et onlinekort, hvor bekræftede danske ulveforekomster præsenteres med en sløring på 10x10 kilometer. Har du en mulig observation af ulv, eller fanger du den på vildtkameraet, vil vi bede dig om at melde dit fund ind på ulv@nathist.dk eller telefon 40 27 20 30.

Bemærk, at du kan indberette fund i fortrolighed, og dit navn og andre kontaktoplysninger deles ikke med pressen eller andre, medmindre du selv har givet tilladelse til det. Det samme gælder det præcise findested, der ligeledes håndteres som personfølsomme oplysninger. Indberetter du derfor et fund, betyder det ikke, at du efterfølgende vil opleve besøgende, der har hørt noget fra os.

Vi forsøger at holde www.ulveatlas.dk så opdateret som muligt, men da der samtidig udvises hensyn til berørte lodsejere, kan nye fund blive opdateret med forsinkelse.

For at læse mere om, hvordan dine oplysninger kan blive brugt, og om hvordan du ellers kan indberette fund, besøg gerne www.ulveatlas.dk.

indvandre ca. to ulve årligt fra Tyskland, hvor bestanden er større end nogensinde tidligere. Hvis strejfende og stedfaste ulve ellers overlever, som vi skal forvente i en fredet bestand, er det derfor forventeligt, at der som minimum vil ske én ny pardannelse i gennemsnit årligt i årene, som kommer. Disse par vil givetvis søge at etablere sig i ledige territorier, hvor der er mest skov, hede, hjortevildt og færrest mennesker. Sådanne områder er der måske en halv snes af på landsplan (alle i Jylland).
kent@nathist.dk
psu@bios.au.dk

Jyllands to ulvezoner

I oktober 2019 blev der oprettet en ny ulvezone i Midtjylland. Samtidig blev tilskuddet til etablering af ulvesikre hegn hævet fra 80 til 100 procent af udgifterne. Der har endnu ikke været registreret et angreb i et intakt, ulvesikret hegn.

Tekst: Miljøstyrelsen og Max Steinar **Illustration:** Miljøstyrelsen

Fakta

- Ud af i alt 36 km ulvesikret hegn ejer Naturstyrelsen ca. 25 km, mens syv private ejer ca. 11 km.
- Der har ikke været et angreb i et intakt ulvesikret hegn i Danmark.

Ansøg om tilskud til ulvesikring af hegn

Kontakt Miljøstyrelsen
Tolderlundsvej 5, 5000 Odense C
Tlf. 72 54 40 00 eller e-mail mst@mst.dk

NATUR/VILDTFORVALTNING: Mens den første zone – udpeget i februar 2017 – er ca. 330 km², er den anden zone i Midtjylland på ca. 570 km² og går fra Silkeborg vestpå til Herning, sydpå til Brande og østpå til Nørre Snede og tilbage til Silkeborg. Tilskuddet til hegn til husdyrhold er målrettet mod at forstærke eksisterende hegn med ekstra strømførende tråde, men der kan dog søges om tilskud til mobile hegn.

Hvis en husdyrholder inden for et af de udpegede områder ikke etablerer ulvesikre hegn eller misvedligeholder et ulvesikret hegn, så det ikke opfylder definitionen på et ulvesikret hegn, vil der efter gentagne ulveangreb (som udgangspunkt to ulveangreb, men beror på konkret vurdering) ikke

blive udbetalt yderligere kompensati-
on ved tab af dyr, oplyser Miljøsty-
relsen.

Tilskuddets størrelse

Langt de fleste fårehegn vil kunne op-
graderes til at opfylde ovenstående
definition af et ulvesikret hegn, ved at
eksisterende indhegninger suppleres
med ekstra eltråde. Tilskuddet er be-
grænset til maksimalt 15 kr. pr. meter.

Der kan også søges om tilskud til en
ny spændingsgiver til elhegnet, hvis
ansøger kan godtgøre behovet for ud-
skiftning. Miljøstyrelsen fastsætter
tilskud til spændingsgiver ud fra en
konkret vurdering, dog maksimalt
10.000 kr.

Hvorfor en ulvezone?

Myndighederne har en række kriterier
for, hvornår et område udpeges til
ulvezone. Der skal være beviser eller
stærke indicier for, at en eller flere
ulve er permanent i området, der skal
have været ulveangreb på får, bekræf-
tet af DNA, og samtidig skal området
have en størrelse, der forventes at
kunne blive territorium for et fremti-
digt kobbel, med baggrund i 2013-no-
tatet fra Aarhus Universitet "Ulve i
Danmark – hvad kan vi forvente?".

Områdets udstrækning kan ændres,
hvis der kommer gentagne angreb af
ulv udenfor.

Den midtjyske ulvezone blev opret-
tet, fordi der havde været flere angreb
på får i 2019, sandsynligvis begået af
de to hanulve, GW1169m og GW1156m
(ingen af disse to ulve har der dog
været angreb af eller fundet DNA-spor
fra siden 9. september 2019).

Får og geder

Tilskud til nyetablering af ulvesikre
mobile hegn meddeles efter konkret
vurdering (ansøger skal godtgøre, at
hegnet i vidt omfang skal benyttes in-
den for det geografisk fastsatte om-
råde).

Tilskud gives udelukkende til ind-
hegning af mindre husdyr som får og
geder og ikke større husdyr som køer
og heste, da det er yderst sjældent, at
disse angribes af ulv.

Hvornår ulvesikret?

Et ulvesikret hegn består af eltråde el-
ler eltråde i kombination med et ikke
elektrisk hegn. Nederste eltråd place-
res ca. 20 cm over jorden og er på in-
tet sted mere end 30 cm over jorden.

Øverste eltråd placeres minimum 110
cm over jorden. Afstanden mellem ne-
derste eltråd og næstnederste hegn-
tråd (eltråd eller flethegn) må ikke
være mere end 20 cm, og afstanden
mellem øverste og næstøverste hegn-
tråd (eltråd eller flethegn) må ikke

være mere end 30 cm. Ydermere må
afstanden mellem de midterste tråde
ikke overstige 30 cm. Spændingen i
hegnet skal være mindst 4.500 volt,
og hegnet må ikke indeholde åbninger,
hvor igennem ulven frit kan passere.
mst@jaegerne.dk

På sporet af de danske ulve

En gruppe danskere har på de danske myndigheders vegne været på kursus hos Europas måske bedste forskere inden for sporing og DNA-sikring fra LUPUS-instituttet i Tyskland. Formål: at blive bedre til at finde spor af de danske ulve.

Tekst: Max Steinar

Foto: Max Steinar og Thomas Boesdal

NATUR/VILDTFORVALTNING: LUPUS-instituttet er centrum for forskning og overvågning af ulve i hele Europa. Og overordnet arbejder de europæiske lande, der deler den centraleuropæiske lavlandsbestand af ulve, sammen i det europæiske samarbejde CEWOLF, også Danmark, og senest er Belgien og Luxembourg kommet med.

LUPUS er internationalt anerkendt som Europas fremmeste institut, hvad angår arbejdet i felten, og kvalitetssikringen er meget høj.

Derfor har Naturhistorisk Museum i Aarhus og DCE, Aarhus Universitet, som står for overvågningen af ulv i Danmark på vegne af den danske stat, haft personale og frivillige folk på et specielt kursus i Tyskland, som ikke er for

På sporet af ulve 3: Et spil mikadopinde er meget brugbart, når man skal fastslå et sporforløb af en ulv på et dårligt underlag, hvor der er mange spor fra andre dyr.

menigmand. Kursets titel er "Monitorering af ulve".

Kurset foregik ad to gange, henholdsvis fire dage i november 2018 og tre dage i februar 2019. Og i den mellemliggende periode trænede kursisterne flittigt hjemme i Jylland.

Jæger har været på besøg hos to af disse frivillige, som begge er blandt de mest aktive i Danmark i indsamlingen af fotodokumentation og spor, Thomas Boesdal og Søren Krabbe.

Ulvecentrum i Tyskland

Som man kunne læse i Ulveoversigten i Jæger i april 2019, så er delstaten Sachsen centrum for ulvens udbredelse i Tyskland og huser i dag også langt den største bestand, cirka 115 ulve. LUPUS ligger derfor meget naturligt i Sach-

Da Søren Krabbe tømmer det første vildtkamera, viser der sig at være glimrende film med hanulven i det nye Ulfborg-par samt tre af de store hvalpe.

Det viste sig, at 20 minutter efter at ulvekoblet var passeret, kommer der to krondyr roligt forbi i samme bevægelsesretning.

sen, hvilket også giver de bedste forhold for at afvikle kurser.

Tilmed var kursisterne så heldige, at i februar 2019 kom der sne, lige op til at kurset skulle løbe af stablen. Derfor var der basis for masser af værdifuld læring i felten.

Et spil mikado er et væsentligt redskab, når man skal spore ulv, fandt danskerne ud af. I nysne er det ikke nødvendigt på samme måde som i ringer underlag. Mikadopindene bruges til at markere sporforløbet, og hvad der er venstre for- og bagpote og højre for- og bagpote.

En ulv bevæger sig i cirka 80 procent af tiden i trav, og her laver den det, man kalder dobbeltspor. Det vil sige, at ulven sætter bagpote nærmest lige oven i aftrykket af forpote. Ofte så præcist, at det ligner ét poteaftryk. Dobbeltsporet er ét af de fem kenetegne, som kursisterne skal kunne tyde for at fastslå, at der er tale om ulv.

De to andre normale gangarter er gang eller galop, hvor ulven ikke laver dobbeltspor.

– Vi var i alt seks danskere afsted. De andre var leder af den danske ulveovervågning Kent Olsen fra Naturhistorisk Museum, Louise Hansen fra Nordjylland og Simon Bomholt og Danny Madsen, begge fra Midtjylland, fortæller Thomas Boesdal.

– Vi så mange spor. I et tilfælde opdagede Simon og Danny et dobbelt-

spor, hvor de mente, at én ulv havde afsat sporet – men det senere sporforløb afslørede, at det faktisk drejede sig om fem ulve! Så nøjagtigt havde alle ulve trådt i den forreste ulvs spor.

Poteaftrykket uden kløer er otte til 10 centimeter langt. Bagpote er cirka én centimeter kortere end forpote. Bredden er seks til otte centimeter. Sporet er altså mere rektangulært end kvadratisk.

Afhængig af om ulven er gået opad eller nedad i løst underlag, og afhængig af hvor hurtigt den har bevæget sig, kan spor af samme ulv variere fra otte til 15 centimeter i længden.

Hvornår en ulv?

For at fastslå, om der er tale om aftryk fra en ulv eller ej, skal man opmåle mindst fem sporaftryk fra venstrepoterne (eller højrepoterne) efter hinanden. Skridtlængden skal være minimum 110 centimeter. Ved skridtlængden forstås afstanden fra bagkant af en venstre pote til bagkant af den næste venstre pote.

– I sand skal man følge sporet mindst 200 meter og i sne mindst 1.000 meter, før man ifølge regelsættet kan tillade sig at konkludere, at der er tale om en ulv, fortæller Søren Krabbe.

– At følge et ulvespor i sne er som oftest som at følge en lineal. Så snorlige står poteaftrykkene. En ulv kommer meget langt omkring i sit trav og

Desværre har de frivillige indsamlere flere gange oplevet hærværk eller tyveri af vildtkameraerne, så derfor er de nu sikret bedst muligt. Denne er simpelthen låst inde i en stålkasse.

laver ikke svinkeærinder ud til siderne, som f.eks. en hund eller en ræv oftest gør det.

Søren har selv prøvet at følge en ulv i Danmark over en strækning på 3,2 kilometer. Og så tidligt som i 2006 så han spor af formodet ulv i det, der kaldes Kjeldsmarks brandlinje i Klosterheden Plantage. Altså seks år før den nu så kendte Thy-ulv blev set i

Denne lort er sandsynligvis fra en hvalp fra det nye Ulfborg-par. Fire af de fem hvalpe har fået "DNA-nummerplader", og indsamlingen af data vedbliver for at sikre det bedst mulige overblik over, hvor ulvene opholder sig, og om der pludselig er DNA fra et hidtil ukendt individ.

På kurset i Tyskland lærte kursisterne at undersøge spor med samme omhyggelighed som retsmedicinere. Er der hår, samles de op med pincet og lægges enkeltvis i poser.

Sporforløbet efter en ulv er ofte helt lige, og dernæst er de såkaldte dobbeltspor fremherskende, altså det faktum, at ulven sætter sin bagpote i forpotens aftryk, så det ofte ligner ét aftryk.

► november 2012 og fundet død i december samme år.

En af kursusdagene analyserede de cirka 30 kursister (de fleste fra Tyskland) på dødsårsagen på dødfundet vildt. I de fleste tilfælde viste det sig, at enten hund eller påkørsel var årsagen. I ét tilfælde blev ulv fastslået til at stå bag drabet.

Som en dør, der var blevet åbnet

Kursisterne lærte at gebærde sig som på et gerningssted, når de skulle sikre hår, urin eller andre kilder til DNA-

spor. Hår bliver omhyggeligt samlet ind og placeret i teposer eller konvolutter – vel at mærke ét ad gangen. Urin samler man ind, når der ligger sne. Og kommer man frem til et dræbt stykke vildt, som man skønner, at ulven har taget livet af, forsøger man for at sikre DNA ved at dreje vatpinde i bidsårene og på byttedyrets hår imellem bidmærkerne.

Oven på de i alt syv dages kursus følger Thomas og Søren det, ”som om en dør var blevet åbnet”, som de beskriver det.

At finde en loort af ulv kan virkelig få en ulvspor til at juble. En frisk loort, lagt i kolde omgivelser, giver den største garanti for, at forskerne kan fastslå identiteten af den pågældende ulv ud fra DNA-spor.

Et lidt atypisk dobbeltspor, idet det tydeligt ses, at der er både for- og bagpote i aftrykket. Bagpote er typisk cirka en centimeter kortere end forpote.

Foredrag

Hvis man som jagtforening er interesseret i at få Thomas Boesdal ud til foredrag om ulv, så kan han kontaktes på tlf. 25 71 00 01 eller e-mail boesdal@hjerm.dk. Se eventuelt mere på Facebooksiden ”Viden om ulv.dk”.

– Ja, vi kommer ikke til at se på naturen mere på samme måde som før, når vi bevæger os rundt. Der er spor overalt, og når man gå tilstrækkeligt varsomt frem, dukker sporene op, så et mønster til sidst er tydeligt, siger Thomas Boesdal.

Det nye ulvepar

Mit besøg hos de to slutter med, at vi kører ”i marken”, mere præcist skovområderne sydvest for Holstebro i Vestjylland, som i 2017 lagde rammer til det første par ynglende ulve i Danmark i over 200 år. Året efter forsvandt forældreparret, en af hvalpene blev skudt, og flere af de andre hvalpe gik til Tyskland. I 2019 fik GW930f – en tæve fra dette første kuld – seks hvalpe med en ny han, der var kommet op fra Tyskland, nemlig GW1101m. I foråret 2018 havde hun selv vandret til Tyskland og retur igen.

De fem af disse seks hvalpe overlevede, og det er dette kuld og deres forældre, som Søren og Thomas gør deres yderste for at følge, så de er med til at sikre værdifuld viden om ulvenes adfærd.

De har som en del af ulveovervågningen flere kameraer spredt ud over terrænet. De har desværre oplevet gentagne tilfælde af tyveri og sabotage af kameraerne, som er opsat i plantagerne med Naturstyrelsens tilladelse, og derfor har de nu gjort sig store anstrengelser for at sikre dem med op imod tre forskellige låsesystemer.

Vi starter med at tjekke hukommelseskortet på kameraerne, og allerede på det første kamera er der bid: flotte filmoptagelser af, hvad duoen fastslår er hanulven og tre af hans hvalpe.

– Ja, ulvene kan sagtens finde på at splitte sig op i to grupper og jage hver for sig, får jeg forklaret.

Interessant nok viser det sig, at 20 minutter efter at de fire ulve var passeret, kom to kronstyrer gående i samme

Kursisterne skulle undersøge dødfundet vildt for at fastslå dødsårsagen. Dette vildsvin viste sig at være blevet anskudt og var dernæst blevet dræbt og delvist ædt af ulv.

retning. På filmen kan vi se det ene dyr snuse i retning af de forsvundne ulve, inden den bøjer hovedet og græsser.

I gennemsnit laver hvert kamera én optagelse af ulv over en periode på tre uger. I 2019 fik Thomas og Søren i alt 1.050 fotos og film af ulve. De bruger

Ulveatlas

Ser du en ulv og vil rapportere det, så gå ind på www.ulveatlas.dk, eller send en mail til ulv@nathist.dk. Ønsker du at være anonym, og ønsker du, at lokaliteten for en observation holdes hemmelig, er det muligt.

det meste af en dag på at køre rundt og tømme kameraerne for fotos og film. Herudover kommer der masser af times arbejde med at skrive rapporter om deres arbejde til Kent Olsen, der koordinerer overvågningen.

De får hverken deres kørsel eller deres tidsforbrug dækket. Ligesom flertallet af kameraerne er deres egne, bl.a. indkøbt for de penge, Thomas får for at holde foredrag om sit meget store kendskab til ulvene i Vestjylland.

Man kan roligt konstatere, at her er to mænd – begge jægere – der brænder for deres frivillige arbejde. mst@jaegerne.dk

 GRS Ragnarok

- Sort skæfte i 6063 hårdtanodiseret aluminium
- Gummi-overflade på grebet
- GRS Speedlock II justeringssystem
- Forskæfte bredde 42 mm
- Justerbar kindstøtte
- Skæftelængde LOP 37,5-40,5 cm
- Total længde 885 mm
- Integreret Picatinny-skinne
- Kun til Blaser R8 og R93 Right og Left
- Vejl. pris 13.999,-

Grønt lys fra EU til licensjagt på ulv

Det vakte opmærksomhed, da EU-domstolen i efteråret 2019 på baggrund af spørgsmål fra Finland slog fast, at licensjagt på ulve og andre rovdyr er forenelig med EU-lovgivningen. Det interessante for Danmark bliver nu, om vi definerer vores ulvebestand som national eller som en del af den tysk-polske – og om den danske bestand nogensinde opnår gunstig bevaringsstatus, hvilket er et krav, før jagt kan komme på tale.

Tekst: Jacob Munkholm Jensen

NATUR/VILDTFORVALTNING: De jægere, som måtte drømme om at kunne gå på ulvejagt i Danmark en skønne dag, skal ikke glæde sig for tidligt. For trods dommen i EU, som under særlige omstændigheder erklærer ulvejagt forenelig med EU-lovgivning, er og bliver ulven totalfredet i hele EU. Dommen forholder sig til licensjagter. Og hvis der skal tillades licensjagt i Danmark, kræver det som udgangspunkt, at ulven opnår den såkaldte gunstige bevaringsstatus.

For at opnå en gunstig bevaringsstatus skal artens tilstand ifølge Miljøstyrelsen være stabil eller i forbedring samt overholde visse minimumskrav, som sikrer en langsigtet bevarelse. Dette er ikke tilfældet for ulven i Danmark anno 2020, og det er heller ikke tilfældet i Finland. Alligevel har finnerne fået lov til at jage på licens. Anledningen til EU-Domstolens såkaldt præjudicielle afgørelse var nemlig en række spørgsmål, som netop Finlands højesteret stillede i foråret 2019.

Sameksistensen mellem rovdyr og mennesker

Det finske kernespørgsmål var, om Finland kunne fravige de strenge beskyttelsesbestemmelser for at tillade en licensbaseret jagt på ulv i henhold til artikel 16.1.e i EU's habitatsdirektiv. Dette, selvom den finske ulv ikke har opnået gunstig bevaringsstatus. Finland gjorde bl.a. gældende, at formålet med undtagelsesbestemmelserne var at reducere krybskytteri, at forebygge skader på hunde og forbedre den generelle følelse af sikkerhed for mennesker, der bor nær områder med ulv.

Således handler sagen fra Finland i høj grad om bekæmpelse af krybskytteri, om bæredygtig jagt og dens rolle i forbindelse med forbedring af sameksistensen mellem rovdyr og mennesker. Og her erklærer EU-Domstolen sig enig. Men hvad kommer EU-Domstolens afgørelse i praksis til at betyde for de europæiske ulve? Dette er et noget kompliceret spørgsmål at besvare.

National eller dansk-tysk-polsk bestand?

Johan Svalby, som er Senior Advisor for International Affairs i Nordic Hunters' Alliance, har sin daglige gang i Bruxelles og følger ulvesagen tæt på vegne af de nordiske jægerforbund. Han mener, at eksemplet fra Finland kan have betydning for Danmark, om end på sigt:

– I Finland har ulven ikke en gunstig bevaringsstatus, men EU-Domstolen har ikke desto mindre accepteret i en tidligere afgørelse, at "tildeling af sådanne undtagelser er stadig muligt, når det er behørigt bevist, at de ikke kan forværre den pågældende bestands ugunstige bevaringsstatus eller forhindre en gunstig bevaringsstatus". Denne konklusion vil være vigtig for Danmark, når det gælder ulve, mener Johan Svalby.

På spørgsmålet om opnåelse af en gunstig bevaringsstatus eller ej handler det først og fremmest om at lade ulven være i fred og om at give den chance for at opbygge en stabil og levedygtig bestand.

Vil det forhindre ulovlig jagt, hvis der er en kvote på ulv? Det mener finnerne, og det har EU-domstolen givet dem ret i. Dog var det slet ikke på tale med en kvote i Danmark dengang i 2018, da en knap et år gamle hunulv, som var ud af det første kuld i Danmark i over 200 år, blev ulovligt skudt og dræbt. Foto: Lars Lorentsen.

– Det interessante for Danmark bliver at se på, hvordan man definerer sin egen ulvebestand. Det kan have betydning, om den udelukkende defineres på nationalt plan eller om den defineres som en del af en større bestand, der også inkluderer Tyskland. I den nylige afgørelse fra EU-Domstolen i den finske sag præciserer domstolen, at hvis arternes naturlige fordelingsområde kræver det, kan, så vidt det er muligt, bevaringsstatus vurderes på et grænseoverskridende niveau i stedet for på nationalt niveau. Hvis Danmarks ulvebestand betragtes som en del af den tyske og måske endda også som en del af den polske, vil det være lettere for Danmark at opnå en gunstig bevaringsstatus, vurderer Johan Svalby.

Den svenske ulv er ganske vist strengt beskyttet, men har gunstig bevaringsstatus og jages derfor på licensjagt med undtagelse fra EU's strenge beskyttelsesordning. Flere andre EU-lande har lignende ordninger, for eksempel Estland, Letland og Litauen, hvor der er en årlig kvote i hvert land.

Krybskytteri vs. lovlig licensjagt

Skal et land undtages for reglerne for licensjagt, kræver EU's arts- og habitatdirektiver at der ikke findes andre løsninger, såsom hegn, vogterhunde mv. Alene her synes Danmark skidt stillet i forhold til licens- eller kvotejagt.

I sin dom accepterer EU-Domstolen dog, at bekæmpelse af krybskytteri kan påberåbes som en metode, der bidrager til at opretholde eller genop-

I Sverige har jægerne kunnet praktisere licensjagt i nogle år. Her er det alfahannen fra Vimyrrenrivet, som blev skudt som den første af to ulve i januar 2018. Foto: Boo Westlund.

rette en gunstig bevaringsstatus for den pågældende art, når der ikke er nogen anden bæredygtig løsning end licensjagt. I en sådan situation påhviler det den nationale myndighed, på grundlag af strengt videnskabelige oplysninger, at underbygge påstanden om, at en tilladelse til bestandsplejende jagt faktisk kan mindske den ulovlige jagt, og dette i et sådant omfang, at det vil have en positiv nettovirkning på ulvebestandens bevaringsstatus. EU-Domstolen udelukker ikke, at andre videnskabeligt underbyggede formål kan påberåbes med en undtagelse. Dette ses ifølge Johan Svalby i f.eks. Sverige, hvor der ikke findes nogen anden bæredygtig løsning end jagt til at håndtere de høje koncentrationer af ulve i for eksempel

Värmland og Dalarna.

– Licensjagt er vigtig for at opnå social accept af ulven og for at håndtere konkrete problemer, der forårsager høje ulvekoncentrationer, påpeger Johan Svalby.

Selvom der i Danmark allerede er faldet én dom for ulovligt drab på ulv, og selvom der verserer rygter om krybskytters ubekræftede drab på flere individer, er der stadig langt til indførelse af licensjagt i et land, hvor ulvebestanden kan tælles på en hånd eller to. Det vil desuden være op til myndighederne via streng videnskabelig information at underbygge påstanden om, at en tilladelse til licensjagt faktisk kan reducere krybskytteriet.

jmj@jaegerne.dk

DANGATE
gate
JAGT STIGER
THE BUKKEJAGTEN

tlf. 22 72 70 15

FØLG OS PÅ &

se mere på www.Dangate.dk

2.495,- kr.
2.899,- kr.
1.599,- kr.

Ulven er her – og hvad så?

Vildtforvaltningsrådet har besluttet at udarbejde et nyt udkast til en forvaltningsplan for ulv. For at få input til planen har en arbejdsgruppe fra rådet været en tur i det vestjyske.

Formanden for Vildtforvaltningsrådet, Jan Eriksen, præsenterede rammerne for arbejdsgruppens arbejde for borgere fra Idom-Råsted.
Foto: Mads Flinterup.

Tekst og foto: Mads Flinterup, Danmarks Jægerforbunds repræsentant i ulvegruppen under Vildtforvaltningsrådet.

NATUR/VILDTFORVALTNING: Den eksisterende forvaltningsplan for ulv blev udarbejdet af en arbejdsgruppe – den såkaldte ulvegruppe – under Vildtforvaltningsrådet, som bestod af politikere og fagfolk fra rådets organisationer. Planen har været genstand for enkelte præciseringer undervejs, som Miljø- og Fødevarerministeriet har stået for. Tidligere miljø- og fødevarerminister Jakob Ellemann-Jensen (V) gav rådet mulighed for at tage planen op til revision med ordene: ”Be my guest”. Rådet nedsatte derfor en ny ulvegruppe udelukkende bestå-

ende af fagpersoner fra rådets organisationer. Selvom ministeren nu hedder Lea Wermelin (S), pågår arbejdet stadig.

Målet for den nye forvaltningsplan er: at tage vare på en levedygtig dansk delbestand af den centraleuropæiske ulvebestand samt afbøde de konflikter, der kan opstå med mennesker (og husdyr) indenfor Habitatdirektivets rammer. Væk er altså diskussionen om, hvorvidt der skal være ulve eller ej i Danmark. Nu er spørgsmålet, hvordan vi sikrer en plan, hvor mennesker kan sameksistere med ulve.

Planen tager udgangspunkt i det adaptive princip, i en erkendelse af at det er umuligt at spå om fremtiden.

Centrum for ulvene i Danmark Fåreavlerne, skovejernerne, borgerne og ulvekonsulenten i området omkring Stråsø Plantage ved alle, hvad det vil sige at have ulven som nabo. Det var i det område, det første ulvepar etablerede sig og fik det første kuld hvalpe i Danmark i 200 år i 2017. Det er derfor også her, at ulveturismen eksisterer. Og det var her, den første dokumenterede selvtægtshandling mod ulven

Ulvekonsulent Jens Henrik Jakobsen fra Naturstyrelsen Vestjylland viser, hvorledes han via obduktion afgør, om dødsårsagen er ulv. Foto: Mads Flinterup.

fundt sted i 2018. Det er herfra, de fleste erfaringer med ulvesikring af hegn er opnået. Konklusion: Det er kort sagt her, at befolkningen ved mest om, hvordan det er at leve med ulven som nabo.

I sommeren 2017 igangsatte Aarhus Universitet med seniorforsker Hans Peter Hansen i spidsen og med finansiering fra 15. Juni Fonden sammen med borgerforeningen i Idom-Råsted et projekt, som de kaldte "Projekt Ulvedialog". Dette projekt er senere blevet afløst af projektet "Med ulven som nabo". Her har de lokale fra Idom-Råsted i fællesskab udarbejdet deres forslag til en forvaltningsplan. For at præsentere deres løsningsforslag havde deltagerne fra Idom-Råsted valgt at invitere arbejdsgruppen bag den nye forvaltningsplan (ulvegruppen) til Vestjylland i februar 2020.

Ulv blev set

På en yderst velplanlagt tur blev de vestjyske udfordringer anskueliggjort for arbejdsgruppen. Ikke alt kan planlægges, men held kan ofte udfylde resten. Således lykkedes det størstedelen af arbejdsgruppen at se en ulv. Mindre heldigt, men desto mere anskueliggørende, blev ulvekonsulent Jens Henrik Jakobsen kaldt ud til besigtigelse af et muligt ulveangreb. Borgergruppen fra Idom-Råsted fik vist deres virkelighed frem for arbejdsgruppen.

Nu skal arbejdsgruppen udarbejde deres udkast til en forvaltningsplan, som rent faktisk løser de udfordringer, som vestjyderne kender, og som kan blive dagligdag for andre jyder. mf@jaegerne.dk

Arbejdsgruppen (ulvegruppen) skal lave udkastet til den nye forvaltningsplan. Fra venstre: Michael Carlsen fra Dyrenes Beskyttelse, Jan Søndergaard fra Dansk Skovforening, Mark Desholm fra DOF, Mads Flinterup fra Danmarks Jægerforbund, Jan Eriksen, formand for Vildtforvaltningsrådet, Bo Håkansson fra DN, Karen Post fra Landbrug & Fødevarer og Jes Lind Bejer fra Friluftsrådet. Foto: Peder B. Thøgersen.

Arbejdsgruppen fik en ekstra bonus, da en af hvalpene fra 2019-kuldet i Stråsø Plantage pludselig blev at se, dog på lang afstand ude på heden. Foto: Mads Flinterup.

En af de store udfordringer med ulv i nærområdet er, hvorledes man minimerer risikoen for angreb på får i mobile afgræsningsfolde. En lokal fåreavler havde desværre netop været udsat for endnu et angreb. Foto: Mads Flinterup.